

Die

**Deutsch-Polnische Gesellschaft für Geschichte der Medizin e.V.
Polsko-Niemieckie Towarzystwo Historii Medycyny**

in Zusammenarbeit mit dem / we współpracy z

Historischen Seminar V - Geschichte und Kulturen Osteuropas
dem

**Institut für Geschichte der Medizin
der Heinrich-Heine-Universität Düsseldorf**

sowie dem / oraz

Instytut Polski / Polnischen Institut Düsseldorf

laden ein zur / zapraszają na

XII. Tagung / XII Konferencję Naukową

**Medizin und Krieg in historischer Perspektive
Medycyna i wojna w perspektywie historycznej**

Düsseldorf, Heinrich-Heine-Universität, Hörsaal 3 E

18.-20. September 2009

gefördert durch:

Deutsche Forschungsgemeinschaft

Deutsch-Polnische Wissenschaftsstiftung

Philosophische Fakultät der Heinrich-Heine-Universität Düsseldorf

Simultanübersetzung: Mateusz Hartwich und Mikolaj Arkadiusz Masluk (beide Berlin)

Freitag / piątek, 18.09.2009

09.30-10.30 Begrüßung und Eröffnung der Tagung /
Powitanie i otwarcie Konferencji

11.00-12.30 Sektion / Sekcja I
Schlachtfeld & Lazarett / Pole bitwy & Lazaret
Moderation / prowadzenie: *Michael Sachs* (Frankfurt/Main)

Aleksander Bołdyrew (Piotrków Trybunalski)
Wojna bez medycyny. Ranni na polach bitew Europy Środkowo-Wschodniej w XVI w. / Krieg ohne Medizin. Verwundete auf den Schlachtfeldern Ostmitteleuropas im 16. Jh.

Tadeusz Srogosz (Częstochowa)
Medyczne uwarunkowania działań operacyjnych armii Rzeczypospolitej w XVII wieku / Medyzynische Rahmenbedingungen operativer Tätigkeit der Armee in der polnisch-litauischen Adelsrepublik im 17. Jh.

Matthias König (Innsbruck)
Blutiges Handwerk. Die Entwicklung der österreichischen Feldsanität zwischen 1748 und 1785 / Krwawe rzemiosło. Rozwój austriackiej polowej służby sanitarnej w latach 1748-1785

Petra Peckl (Freiburg i.Br.)
Lazarettalltag im Ersten Weltkrieg - ein Blick auf die Hauptakteure in den deutschen Lazaretten / Codziennosc w szpitalu wojskowym pierwszej wojny światowej - spojrzenie na głównych aktorów w niemieckich szpitalach wojskowych

Mittagspause / Przerwa obiadowa

14.00-15.45 Sektion / Sekcja II:
Seuchen & Seuchenbekämpfung / Epidemie & Walka z epidemiami
Moderation / prowadzenie: *Anita Magowska* (Poznań)

Reinhard Nachtigal (Freiburg i.Br.)
Epidemien, Politik und Propaganda - Kriegsseuchen und ihre Folgen in der Wahrnehmung der Mächte im Ersten Weltkrieg / Epidemie, polityka i propaganda - epidemie wojenne i ich skutki w odbiorze mocarstw w pierwszej wojnie światowej

Silvia Berger Ziauddin (Zürich)
(Narrative) Etablierung einer Kriegswissenschaft - die Bakteriologie und der Erste Weltkrieg / (Narracyjne) utworzenie nauk wojennych - bakteriologia i pierwsza wojna światowa

Elżbieta Więckowska (Wrocław)
Szczepionka przeciwko durowi plamistemu produkowana metodą Weigla / Der Fleckfieber-Impfstoff produziert nach der Weigl-Methode

Tadeusz Brzeziński (Szczecin)
Walka z epidemiami w Armii Polskiej w ZSRR i Armii Polskiej na Wschodzie / Seuchenbekämpfung in den polnischen Armeen in der UdSSR und im Nahen Osten

Kaffepause / Przerwa na kawę

16.15-18.30 Postersektion / Sekcja Plakatowa I**Medizin & Krieg: Entwicklungen der Neuzeit /****Medycyna i wojna: Rozwój nowożytny**Moderation / prowadzenie: *Walentyna Krystyna Korpalska* (Bydgoszcz)*Joanna Lusek* (Opole)

Źródła okresu wojny dotyczące leczenia w zasobach archiwów górnośląskich / Quellenmaterial aus den Beständen oberschlesischer Archive über das Heilwesen in Kriegszeiten

Marek Dutkiewicz (Piotrków Trybunalski)

Stan badań nad dziejami polskiej wojskowej służby zdrowia / Forschungsstand zur Geschichte des Sanitätswesens in der polnischen Armee

Colleen Schmitz (Dresden)

Krieg und Medizin. Ausstellung im Deutschen Hygiene-Museum, Dresden 4. April bis 9. August 2009 / Medycyna i wojna. Wystawa w Niemieckim Muzeum Hygieny. Drezno, 4-go kwietnia - 9-go sierpnia 2009

Susanne Häcker (Tübingen)

Mediziner auf der Flucht? Die Rolle der akademischen Medizin während der Pestzüge des Dreißigjährigen Krieges am Beispiel der Universitäten Heidelberg, Tübingen und Freiburg / Uciekający lekarze? Rola medycyny akademickiej podczas epidemii zarazy w okresie Wojny Trzydziestoletniej, na przykładzie uniwersytetów w Heidelbergu, Tybindze i Fryburgu Bryzgowijskim

Józef Świeboda (Rzeszów)

Medycyna na usługach twierdzy Przemyśl / Medizin im Dienste der Festung Przemyśl

Uta Hinz (Düsseldorf)

Krieg, Kriegsgefangenschaft und Propaganda: Deutsche Kriegsgefangenenlager 1914/15 / Wojna, jeńcy i propaganda: Niemieckie obozy jenieckie w latach 1914-1915

Ljubov Zhvanko (Char'kiv)

Kriegsflüchtlinge und ihre medizinische Versorgung während des Ersten Weltkriegs in der Ukraine / Uciekinierzy wojenni i ich medyczna opieka podczas pierwszej wojny światowej na Ukrainie

Tamara Scheer (Wien)

Der Stellenwert von Medizin und Hygiene in Besatzungsregimen: Das Beispiel k.u.k. Militärgeneralgouvernement Polen (1915-1918) / Znaczenie medycyny i higieny w reżimach okupacyjnych: przykład c.k. wojskowego zarządu generalnego w Polsce w latach 1915-1918

19.00

Mitgliederversammlung der DPGGM /
Zgromadzenie członków PNTHM

Samstag / sobota, 19.09.2009

9.00-10:30 Sektion / Sekcja III
Biographien im Krieg / Biografie w wojnie
 Moderation: *Martin Dinges* (Stuttgart)

Michael Sachs (Frankfurt/Main)

Dokumente der Humanität im Kriege: Der Schriftsteller und Maler Ernst Penzoldt (1892-1955) als Operationsgehilfe in einem Kriegslazarett für polnische Kriegsgefangene in Lodz (Oktober 1939) / Świadectwa ludzkości w czasie wojny: Pisarz i malarz Ernst Penzoldt (1892-1955) jako pomocnik przy operacjach w szpitalu wojennym dla polskich jeńców wojennych w Łodzi (październik 1939r.)

Bernd Laufs (Idar-Oberstein)

Projektionsfläche für den guten Deutschen: Der Arzt von Stalingrad Dr. Ottmar Kohler 1908-1979 / Miejsce projekcji dla „dobrego Niemca”: Lekarz ze Stalingradu dr Ottmar Kohler 1908-1979

Ingrid Kästner (Leipzig) z/mit *Alena Mišková* i/und *Josef Stingl* (Praha)

Krieg und Nachkrieg. Josef Hohlbaum (1884-1945) „ein deutscher Chirurg in Prag” / Wojna i po wojnie. Josef Hohlbaum (1884-1945) „niemiecki chirurg w Pradze“

Kaffepause / Przerwa na kawę

11.00-12:30 Sektion / Sekcja IV
Reform & Professionalisierung / Reforma & profesjonalizacja
 Moderation: *Beate Fieseler* (Düsseldorf)

Anett Büttner (Düsseldorf)

„Kamerad Schwester“? Geschlechterrollen in den deutschen Einigungskriegen am Beispiel der freiwilligen Kriegskrankenpflege durch Diakonissen und Barmherzige Schwestern / „Siostra towarzyszką“: Role przypisane do płci w niemieckich wojnach zjednoczeniowych na przykładzie ochotniczej opieki nad chorymi wykonywanej przez Siostry Diakonisy i Siostry Miłosierdzia

Bożena Urbanek (Warszawa/Katowice)

Rozwój profesji pielęgniarskiej a implikacje wojenne schyłku XIX i początku XX wieku na przykładzie ziem polskich / Die Entwicklung des Pflegeberufes und seine kriegsbedingten Implikationen im ausgehenden 19. und beginnenden 20. Jh. am Beispiel der polnischen Gebiete

Anita Magowska (Poznań)

Praktyka zawodowa polskich lekarzy podczas pierwszej wojny światowej a rozwój naukowy i organizacyjny medycyny w Polsce w latach 1918-1939 / Berufspraxis polnischer Ärzte während des Ersten Weltkriegs und die wissenschaftliche und organisatorische Entwicklung der Medizin in Polen in den Jahren 1918-1939

Mittagspause / Przerwa objadowa

Führung durch die graphische Sammlung „Mensch und Tod“ der Heinrich-Heine-Universität (*Stephanie Knöll*) / Prezentacja kolekcji grafik „Człowiek i śmierć“ Uniwersytetu imienia Heinricha Heine (*Stephanie Knöll*)

14.15-16.45 Postersektion / Sekcja plakatowa II**Medizin & Krieg: Zeitgeschichte /****Medycyna & wojna: Historia najnowsza**Moderation / prowadzenie: *Ute Caumanns* (Düsseldorf)*Łukasz Politański* (Piotrków Trybunalski)

Stuzba zdrowia armii 'Łódź' we wrześniu 1939 roku / Der Gesundheitsdienst in der „Lodz“-Armee im September 1939

Bernhard Bremberger (Berlin)

Die Gesundheitsversorgung ausländischer Zwangsarbeiter am Beispiel Berlin. Die Polenstation am Krankenhaus Neukölln und das Ausländerkrankenhaus Mahlow / Opieka zdrowotna zagranicznych robotników przymusowych na przykładzie Berlina. Polska stacja zdrowotna w szpitalu Neukölln i szpital dla cudzoziemców Mahlow

Beata A. Kwiatkowska (Namysłów)

Krankenhäuser und Lazarette im Opperler Schlesien im Zweiten Weltkrieg / Szpitale i szpitale wojskowe na Śląsku Opolskim podczas drugiej wojny światowej

Peter Steinkamp (Freiburg i.Br.)

Lebensbedingungen von Wehrmachtsstrafgefangenen / Warunki życia więźniów karnych Wehrmachtu

Rüdiger von Dehn (Wuppertal)

Tot aber glücklich. Anmerkungen zum Drogenmissbrauch in der deutschen Wehrmacht 1939-1945 / Martwy, lecz szczęśliwy. Uwagi dotyczące kwestii nadużywania narkotyków w Wehrmachcie w latach 1939-1945

Thorsten Noack (Düsseldorf)

„Auch die Soldaten?“ - die NS-Euthanasie in der westalliierten Propaganda / „Żołnierze też?“ - hitlerowski program eutanazji w propagandzie zachodnich aliantów

Lesław Portas (Rzeszów)

Rudolf Weigl - szczepionka przeciwtyfusowa a wojna / Rudolf Weigl - Krieg und Fleckfieberimpfung

Cay-Rüdiger Prüll (Freiburg i.Br.)

Die medizinische Behandlung der Bundeswehrsoldaten zwischen 1955 und 1970 und der lange Schatten des Zweiten Weltkriegs / Medyczna opieka żołnierzy Bundeswehry w latach 1955-1970 i brzemie drugiej wojny światowej

Kaffepause / Przerwa na kawę

17.00-18.00 Führung durch die Graphiksammlung „Mensch und Tod“ (*Stephanie Knöll*) / Prezentacja kolekcji grafik „Człowiek i śmierć” (*Stephanie Knöll*), alternativ / oferta alternatywna:18.00-19.30 Altstadtführung (*Fritz Dross*) / Zwiedzanie starego miasta (*Fritz Dross*)

19:30 Empfang im Polnischen Institut Düsseldorf / Przyjęcie w Polskim Instytucie w Düsseldorfie

Sonntag / niedziela, 20.09.2009

9.00-10:15 Sektion / Sekcja V

Vorsorge & Fürsorge / Prewencja & opieka

Moderation / prowadzenie: *Bożena Płonka-Syroka* (Wrocław)

Antoni Jonecko (Kraków)

Stare źródła do dziejów wojennej medycyny z polskiego obszaru językowego / Alte Quellen zur Geschichte der Kriegsmedizin aus dem polnischen Sprachraum

Franz A. Sich (Pfaffing)

Die Einrichtungen und die Berufsausbildung Kriegsverletzter des Ersten Weltkrieges an der Handwerker- und Kunstgewerbeschule in Breslau / Urządzenia i szkolenie zawodowe inwalidów wojennych pierwszej wojny światowej w Szkole Rzemiosła Artystycznego we Wrocławiu

Jörg Vögele (Düsseldorf)

Sozialpädiatrie, Säuglingssterblichkeit und der Erste Weltkrieg / Pedia-
tria społeczna, umieralność noworodków i pierwsza wojna światowa

Kaffepause / Przerwa na kawę

10.45-12.30 Sektion / Sekcja VI

Kriegsdebatten & Krisendiskurse /

Dyskusje nad wojną & Dyskursy nad Kryzysem

Moderation / prowadzenie: *Jakub Tyszkiewicz* (Wrocław)

Joanna Nieznanowska (Szczecin)

Echa wojny prusko-francuskiej (1870-1871) w publikacjach polskich lekarzy / Der Wiederhall des preußisch-französischen Krieges (1870-1871) in den Publikationen polnischer Ärzte

Aneta Bołdyrew (Piotrków Trybunalski)

Wpływ pierwszej wojny światowej na przyrost naturalny ludności na ziemiach polskich w dyskusji specjalistów w zakresie medycyny i demografii w latach 1914-1927 / Der Einfluss des Ersten Weltkrieges auf das natürliche Bevölkerungswachstum Polens in der Diskussion von Spezialisten der Medizin und der Demographie 1914-1927

Philipp Rauh (Freiburg i.Br.)

„Ueber Herzkonstatierung im Kriege“ - Die Warschauer Tagung der Deutschen Gesellschaft für Innere Medizin im Mai 1916 / “O stanie serca w czasie wojny” - warszawska konferencja Niemieckiego Towarzystwa Medycyny Wewnętrznej w maju 1916 roku

Susanne Michl (Berlin)

„Invaliden der Tapferkeit“. Medizinische Konzeptionen der Kriegsangst im Ersten Weltkrieg in geschlechterspezifischer Perspektive. Ein deutsch-französischer Vergleich / „Inwalidzi odwagi“. Koncepcje medyczne strachu wojennego w pierwszej wojnie światowej z perspektywy płci. Porównanie francusko-niemieckie

- 12.30-13.30 Podiumsdiskussion / Dyskusja Panelowa**
Krieg und Medizin in historischer Perspektive /
Wojna i medycyna z perspektywy historycznej
Moderation / prowadzenie: *Fritz Dross* (Erlangen)
Eva Brinkschulte (Magdeburg)
Tadeusz Brzeziński (Szczecin)
Bożena Płonka-Syroka (Wrocław)
Heinz-Peter Schmiedebach (Hamburg)
Jakub Tyszkiewicz (Wrocław)
- 13.30 Verabschiedung der Teilnehmerinnen und Teilnehmer /
Pożegnanie uczestników
- 14.00 Buffet / Bufet

